

Так, у педагогічній літературі виділяють такі основні види тестових завдань: традиційні запитання (або мікротвір), які вимагають від студента достатньо ґрунтовної й повної відповіді; завдання з короткими відповідями, із пропусками й на доповнення; альтернативні завдання; завдання на вибір відповіді та завдання на встановлення зв'язку [1, с. 148]. У формі тестів можна також подати нескладні (на 1-2 дії) задачі. Різноманітність видів тестових завдань дозволяє викладачеві якісніше продіагностувати рівень знань студентів та виявити ключові помилки чи прогалини у пройденому матеріалі.

Вважаємо, що перспективним напрямом розвитку тестової діагностики навчальних досягнень студентів є впровадження інформаційних технологій у процес контролю та оцінки засвоєних умінь та навичок. Дуже часто у вищих навчальних закладах освіти оцінка рівня знань здійснюється на основі суб'єктивних вимог викладача, однак автоматизація процесу оцінки здатна суттєво знизити роль суб'єктивного фактору. Окрім того, комп'ютерне тестування:

- дозволяє в найкоротший термін перевірити знання великої групи студентів;
- позбавляє викладача від рутинної роботи з перевірки письмових контрольних (модульних, залікових, екзаменаційних) робіт;
- надає можливість встановити граничний час на виконання кожного тестового завдання;
- забезпечує диференційованість оцінки знань студентів з різним рівнем підготовки.

Водночас, маючи значну кількість переваг, комп'ютерне тестування не позбавлене і певних недоліків. Так, при такому оцінюванні не враховуються індивідуальні психологічні особливості студентів, зокрема швидкість мислення й особливості уваги, а також градація завдань за складністю під час випадкового добору тестів, тому не завжди надає студентам рівні умови для виконання завдань [2, с. 5]. На нашу думку, введення комп'ютерної діагностики знань студентів повинно стати доповненням до традиційних методів контролю та сприяти усуненню можливостей упередженого ставлення викладача до студентів.

Перелік посилань:

1. Гнезділова К.М. *Діагностика навчальних досягнень студентів: проблеми та перспективи* / К.М. Гнезділова // *Теорія змісту, організації та управління навчально-виховним процесом*. – 2009. – № 10. – С. 146-151.
2. Адамова І. *Тестування як форма контролю та діагностики знань студентів* / І. Адамова, К. Багрій // *Витоки педагогічної майстерності*. – 2012. – Вип. 9. – С. 3-6.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ З ЕКОНОМІКИ В ГУМАНІТАРНИХ ВУЗАХ

Л.В. Заглинська, канд. екон. наук, доцент

Т.В. Гоголь

Рівненський державний гуманітарний університет

В умовах активізації інтерактивних методів навчання, зростають вимоги до рівня компетентностей, практичних навичок та стану готовності до майбутньої професії. В зв'язку з цим зростає необхідність пошуку нових підходів, поряд з традиційними, до контролю навчальних досягнень. Перед педагогами, які застосовують сучасні методи навчання, постає проблема переосмислення критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів та форм їх контролю. Наприклад, використовуючи інтерактивні методи навчання необхідно враховувати здатність студента відстоювати свою думку або аргументувати свою позицію під час дискусії чи дебатів. Отже, оцінювання повинно базуватися саме на цих важливих уміннях, а не лише на оцінюванні здатності студента запам'ятовувати та відтворювати фрагменти інформації.

Традиційними в гуманітарних вузах є такі види контролю: вхідний, який проводиться перед вивченням нового предмету з метою визначення рівня підготовки студентів; поточний контроль – проводиться на всіх видах аудиторних занять, основним завданням є перевірка рівня підготовки студентів за визначеною темою. Він забезпечує зворотній зв'язок між викладачами та студентами. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового-експерт контролю, виступів при обговоренні теоретичних питань, а також у формі комп'ютерних тестувань; рубіжний контроль, який проводиться після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни змістового модуля. Він є необхідним при модульно-рейтинговій технології навчального процесу; підсумковий модульний контроль – забезпечує оцінку результатів певного освітньо-кваліфікаційного рівня, проміжних та заключному етапах їх навчання; державна атестація; самоконтроль, призначений для самооцінки студентами якості з економічних дисциплін; кафедральний, факультетський та ректорський контроль.

Постає проблема оцінювання знань при використанні таких інтерактивних технологій як: дебати, рольова гра, аналіз випадку, дискусія, обговорення в групі, які на перший погляд сприймаються скоріше як гра, ніж серйозне навчання. Тому викладачі, перш ніж їх використовувати, хотіли б мати підтвердження того, що інтеракція забезпечує досягнення якісних результатів навчання, щоб їх продемонструвати як адміністраторам від вищої освіти, так і самим студентам.

У розробці підходів до оцінювання першим кроком є чітке формування завдань оцінювання. Традиційно це такі завдання: показати студентам, як вони досягли мети навчального заняття; визначити найкращих за результатами студентів; стимулювати мотивацію студентів до навчання й отримання сучасних знань; визначити рівень здібностей студентів; з'ясувати, чи є необхідність у додатковому навчанні або перенавчанні; поставити оцінки кожному студенту. Такі традиційні завдання оцінювання зберігають свою актуальність і на інтерактивних заняттях. Але при цьому викладачі повинні заздалегідь повідомляти студентам завдання та критерії оцінювання результатів.

Завдання викладача економіки полягає у створенні умов, за яких позиції зацікавленості, відкритості, відповідальності студентів у навчанні та їхні особисті риси можуть розвиватися й усвідомлюватися. Цьому сприятимуть: включення до пріоритетів оцінювання самого процесу навчання, тобто того, як проходить робота студента, – на відміну від оцінювання лише результатів роботи; оцінювання студентів, яке спирається на чіткі критерії, що дозволяє студенту усвідомити відповідальність за роботу та її результати, а також уможливорює самооцінку роботи та її результатів; студенти повинні мати можливість ознайомитися з критеріями оцінки перед початком роботи, а не після її виконання; оцінювання досягнень студентів, незалежно від того, чи вони значні, чи скромні – якщо вони є результатом справжніх зусиль студента; обговорення вправ і завдань, у процесі яких студенти мають можливість задуматись над власним способом вчитися; пропонування індивідуальних і групових завдань, які студенти виконують самостійно, проходячи етапи пошуку, відбору і критичного аналізу, узагальнення і використання результатів своїх досліджень; заохочення студентів до самооцінки, внаслідок якої вони краще пізнають себе, свої можливості і сфери, які потрібно розвивати; ініціювання дискусій, які дають змогу студентам формулювати власні погляди і модифікувати їх; підтримка ініціатив та ідей, запропонованих студентами самостійно.

Важливими критеріями контролю навчальних досягнень з економіки є не тільки якість виконання конкретних завдань, але й активність на заняттях, спосіб спілкування з колегами, готовність до співпраці і прийняття відповідальності, дотримання правил обміну думками та інших норм поведінки. Цей аспект оцінювання не може замінити інших, більш суттєвих критеріїв, але його не можна недооцінювати чи зовсім не враховувати. Деякі викладачі для активізації навчальної діяльності і підвищення рівня успішності пропонують на одному з перших занять створити «міністатут», який є спільним рішенням і містить перелік правил поведінки, прав та обов'язків студентів під час навчального процесу [1, с. 256].

Основні етапи розробки контролю навчальних досягнень з використанням інтерактивних технологій навчання передбачає:

- визначення мети і очікуваних результатів, під час якого з'ясовуються об'єми знань, рівень знань, вміння та навички, формування цінностей;
- вибір критеріїв оцінювання, який залежить безпосередньо від форми заняття та методів контролю;
- визначення мети оцінювання. Очевидно, що метою не завжди буде виставлення оцінок, а й вдосконалення навчального заняття, визначення рівня розвитку і можливостей студентів. Залежно від мети й обраних критеріїв оцінювання можна вибрати різноманітні стратегії (методи, прийоми). Як правило, єдиних рекомендацій на цьому етапі не існує;
- вибір шкали оцінювання, яка залежить від мети і конкретної стратегії оцінювання. При потребі застосовують, наприклад, стобальну або чотирибальну шкалу, або категорії «високий», «середній», «низький» рівень знань;
- шляхи доведення до студентів очікувань викладача. Для цього важливо заздалегідь повідомляти студентам очікувані результати, критерії оцінювання, конкретні методи і шкалу оцінювання. Це допоможе студентам виконувати роботу свідомо, старанно, враховуючи, індивідуальні підходи викладачів. Доводити свої вимоги до відома студентів можна по-різному, наприклад, ознайомити з підготовленими формами оцінювання і роз'яснити, що означає кожний критерій і кожний рівень оцінки, або показати студентам відеоматеріали, які демонструють різні методичні підходи до проведення занять.

Для того, щоб зрозуміти доцільність застосування альтернативних методів оцінювання в своїй практиці, бажано ознайомитися із вже розробленими прикладами такої роботи. Як показує досвід, оцінювання може відбуватися завжди, у тому числі під час вивчення нового матеріалу і виконання інтерактивних вправ. Як правило, викладачі підводять особливий час на занятті для оцінювання діяльності студентів (опитування, самостійні, контрольні роботи, проведення контрольних вправ та тестувань) або пропонують спеціальне домашнє завдання, що підлягає оцінюванню (написання звіту, доповіді, есе і т.д.). Найбільш поширеними формами контролю навчальних досягнень з економіки в гуманітарному вузі є: тестування, яке як, правило, використовується для фронтальної перевірки знань; експрес-опитування для перевірки знань основних термінів та понять; розширене опитування, для конкретизації та аргументації окремих положень; контрольна вправа для додаткового оцінювання з будь-якої теми; спостереження, як один із головних методів оцінювання при інтерактивних методах викладання; самооцінка (для проведення загальної дискусії з оцінювання заняття та оцінки кожного студента). При застосуванні вищезначених форм контролю важливо враховувати та об'єктивно оцінювати: правильність, логічність, обґрунтованість, цілісність, глибину, гнучкість, системність, вміння аналізувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо. Особливу увагу необхідно приділяти творчому, креативному підходу студентів при аналізі окремих предметних ситуацій. Критерії оцінювання навчальних досягнень реалізуються в нормах оцінок, які встановлюють чітке співвідношення між вимогами до знань, умінь, навичок, які оцінюються, та показниками оцінки в балах.

Підсумковий контроль є адекватним, якщо критерії оцінювання розроблені вдало та своєчасно доведені до студентської аудиторії, а також ефективно здійснювалися заходи поточного й тематичного контролю. Це є запорукою дотримання принципу цілеспрямованості, регулярності навчального процесу та формування цілісної системи знань з конкретної дисципліни гуманітарного вузу.

Перелік посилань:

1. Ковальчук Г.О. *Активізація навчання в економічній освіті: навч. посібник* / Г.О. Ковальчук ; вид. 2-ге, доп. – К.: КНЕУ, 2005. – 298 с.

2. Полат Е.С. *Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. пособ. для студ. пед. вузов и системы повышения квалификации педагогических кадров* / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева; [под ред. О.М. Пэкотиц] ; 2-е изд., стер. – М.: Академия, 2005. – 255 с.

3. Федчулова Л.І. *Концептуальні засади економіки знань* / Л.І. Федчулова // *Економічна теорія*. – 2008. – №2. – С. 37-59.

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНОЇ ДУАЛЬНОСТІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ: СУЧАСНІ ТРЕНДИ ТА ВИКЛИКИ

І.С. Івахненко, канд. екон. наук

М.М. Климчук, канд. екон. наук, доцент

Київський національний університет будівництва і архітектури

Трансформація науково-економічного простору чинить значний вплив на формування стратегічних пріоритетів освіти, в тому числі і професійної. Створення нового підходу до системи професійної освіти надасть можливість в перспективі забезпечити якісну підготовку висококваліфікованих фахівців. Натепер, вищі навчальні заклади нашої держави потребують вирішення проблеми модернізації та реформування вищої освіти. Інкorporація системної дуальності при підготовці фахівців формує новітній базис стратегічних пріоритетів в підвищенні ефективності професійної освіти. Однією з негативних характерних ознак сучасної вищої освіти – це розрив між теорією, яку студенти вивчають в учбовому закладі і вимогами підприємств на ринку праці. Проте, вищенаведені недоліки в підготовці майбутніх спеціалістів можна вирішити на засадах дуальної освіти, реалізуючи її за імперативами системності, на основі синергії в навчальному процесі теоретичної і практичної підготовки.

У сучасному середовищі базисним вектором формування особистісних якостей, здібностей і компетенцій виступає вища освіта. Як зазначає І. А. Степанова, показниками якості вищої освіти є мобільність, здатність до швидкої адаптації, конкурентоспроможність на ринку праці, що надає можливість досягати поставлених цілей в динамічних умовах за рахунок освоєння методів вирішення широкого спектра професійних завдань [3, с. 148-149].

Під системною дуальністю підготовки фахівців пропонуємо розуміти інноваційно-організаційний вектор вищої професійної освіти, який представлений чіткою координацією освітнього закладу і підприємств, що спрямований на підготовку фахівців конкретного профілю, з необхідним роботодавцю кваліфікаційним рівнем. Основними принципами системної дуальності є: конгруентність гуманістичних і ціннісних орієнтирів, компетентнісний підхід, системність.